

תקוע יחד עם מי שהיה המזכיר הכללי של אירגון האומות המאוחדות, דאג האמרשלד. בתקופה בה היה תקוע שגריר באו"ם הוא הפך למוסד מכובד באירגון זה. והפך את האו"ם לבמת הסברה לישראל.

איש האו"ם

(המשך מעמוד 31)

באחד הרבעים הטובים באותה התקופה, בעיר פורט הילס, ג'ו תקוע נשלח ללמוד באוניברסיטת הארווארד. הוא למד חוק בינלאומי ויח"ס בינלאומיים, ועד מהרה התגלה על-ידי שליחי הסוכנות היהודית בארצות הברית, וכשהיה בן 21 גוייס לעבודה חלקית במישלחת הסוכנות היהודית ליד הארמונות המאוחדות. צחוק הגורל הוא, שהאיש המתרחק עתה את דמם של ראשי הסוכנות, החל את הקשר הראשון שלו עם ישראל דווקא כעובד הסוכנות, אם כי כמובן הסוכנות של שנת 1946 היתה שונה במהר תה מן של היום: אז זו היתה הממשלה של המדינה שבדרך.

תוך כך לימדו בהארווארד הור עסק תקוע כמומחה למשפט בינלאומי במישלחת של הסוכנות ליד האו"ם, אז נוצר המגע הראשון שלו עם האו"ם. בר

בית השנים התפרסם תקוע בזכות היותו שגריר ישראל באו"ם. תקוע היה חבר המישלחת הישראלית במושב העצרת בלייקסאסס, כשיראל הוכרה על-ידי מישלחת העמים, וישבתי אז עם נייר שעליו היו מודפסות שמות כל המדינות, וליד כל מדינה שהצביעה עבורנו רשמתי איקס. אחרי שנים עשיתי זאת מאות פעמים, בכל הצבעה חשובה שהיתה באו"ם.

בשנת 1949 דרכה רגלו של תקוע לראשונה בחייו, על ארצות ישראל. הוא נקרא לעבודה במשרד החוץ, ומונה כסגן היועץ המשפטי של המישלחת. באותה תקופה הוא החל להכיר את אופייה של החיים הפוליטיים בישראל. בתוקף תפקידו היה לו מגע רב עם ראשי הממשלה ושרי הביטחון וידע בן-גוריון, אך הבוס הישיר שלו היה משה שרת. "היו תקופות שבן-גוריון ושרת כלל לא דיברו זה עם זה, ואני הייתי המקשר ביניהם."

למרות שהיום, בשיחות, מביע תקוע הערכה רבה לשרת, איננו ספקי למי היתה נאמנותו — לבן-גוריון. יש הטוענים ש"כשבן-גוריון הקים את רפ"י, לרועץ תקוע עסק או בעיקר בענייני שביחתי-הנשק. הוא השתתף במשאומתן עם לבנון בראש הניקרה, ועם סוריה בגשר בנות-יעקוב.

אחרי שענייני שביחתי הנשק הסתיימו, היה תקוע אמור לצאת לשגרירות ישראל במוסקבה, להיות שם הציר השני. אולם כמה מאבקים של ישראל באו"ם דחו את יציאתו למוסקבה, והוא נסע לניו-יורק כחבר המישלחת הישראלית בניו-יורק. כשחזר אחרי כמה חודשים כבר בוטלה הזמנתו למוסקבה, והוא נשאר לעבוד ב"משרד החוץ. באותה תקופה הוא נשא לאשה את רות. היא היתה מזכירתו ב"משרד החוץ, השניים התאהבו ונישאו.

איום על אשכול

כך אותה עת התהדק הקשר בינו ל-בין בן-גוריון. בן-גוריון רצה תמיד לדעת בן כמה אני, אני לא רציתי לספר לו. לא רציתי שהוא ידע שאני כל-כך צעיר, ותמיד הייתי מתחמק מתשובה. בן-גוריון הבין שאני מתחמק, התעקש, וזה היה כזה מישחק בינינו. לפני שיצאתי לאו"ם הוא אמר לי: "עכשיו, אתה יכול להגיד לי בן-כמה אתה, בין כה וכה זה יפורסם בעיתונים, אמרתי לו, ובן-גוריון צחק: "אתה כבר זקן בשביל להיות רמט"כ"ל של צה"ל."

ב-1958, כשתקוע היה בן 33, הוא נש"לח שוב לניו-יורק, להיות סגן נציג ישראל באו"ם. הנציג היה אז אבא אבן, שימש בעת ובעונה אחת כנציג ישראל באו"ם, וכשגריר ישראל לארצות-הברית. אבן ישב מרבית הזמן בוואשינגטון, ותקוע היה למעשה שגריר ישראל באו"ם. שנתיים אחר-כך, בשנת 1960, הוא נשלח כשגריר ישראל לברזיל, שם היתה לו הזדמנות להתראות הרבה עם אחותו, ושנתיים אחר-כך הוא נשלח למוסקבה.

ערב יציאתו למוסקבה הוא שוחח ארוך כות עם בן-גוריון. ההנחיות שתקוע קיבל מהזקן מנחתו אותו גם היום, במאבק שלו כנגד הממשלה והסוכנות בפרשת שביחתי מלייקסאסס, כשיראל הוכרה על-ידי מישלחת העמים, וישבתי אז עם נייר שעליו היו מודפסות שמות כל המדינות, וליד כל מדינה שהצביעה עבורנו רשמתי איקס. אחרי שנים עשיתי זאת מאות פעמים, בכל הצבעה חשובה שהיתה באו"ם.

בשנת 1949 דרכה רגלו של תקוע לראשונה בחייו, על ארצות ישראל. הוא נקרא לעבודה במשרד החוץ, ומונה כסגן היועץ המשפטי של המישלחת. באותה תקופה הוא החל להכיר את אופייה של החיים הפוליטיים בישראל. בתוקף תפקידו היה לו מגע רב עם ראשי הממשלה ושרי הביטחון וידע בן-גוריון, אך הבוס הישיר שלו היה משה שרת. "היו תקופות שבן-גוריון ושרת כלל לא דיברו זה עם זה, ואני הייתי המקשר ביניהם."

חיות טילגרפתי לארץ והודעתי שאם הור-אות כאלה אכן תגענה אני מתפטר, וחוזר לארץ. אני לא יודע אם בגלל האיום, או בגלל שאשכול התחרט ההוראות האלה לא הגיעו.

כששב תקוע לישראל בשנת 1965 הוא כבר נחשב כדיפלומט בכיר, ומומחה לענייני ברית-המועצות האו"ם. הוא מונה כסמנכ"ל משרד החוץ, והיה אחראי על שני דסקים, זה של האו"ם, וזה של מיוזרה אירופה.

מגורים בבניין האו"ם

באותה תקופה פרש בן-גוריון מ"מפא"י, והקים יחד עם שימרון פרס ומשה דיין את רפ"י. הלחצים שהפעילו על תקוע להצטרף לרפ"י היו גדולים. פרס הבטיח לו את המקום הרביעי ברשימת מיפלגה זו לכנסת ובן-גוריון קרא לו ל"שיחה אישית וביקש ממנו להצטרף. תקוע התנדנד על על הגדר במשך כמה חודשים, לבסוף החליט להישאר במפא"י. מפא"י הוותיקה שילמה לו על כך שלא "בגד", ותקוע קיבל את המינוי של שגריר ישראל באו"ם. אולם הידידות שלו עם שימרון פרס, וקירבתו לבן-גוריון בכל זאת הזיקה לו, גולדה מאיר, מי שהיתה שרת החוץ ואחר-כך ראש הממשלה לא סלחה לו על-כך, ובמשך שמונה השנים בהן כיהן תקוע כשגריר ישראל באו"ם, היה בינו לבין גולדה ניכור שהתבטא בהשמצות של גולדה על השגריר שלה. אין ספק שתקופת האו"ם שלו היא תקופה הזהירה בקאריירה של תקוע. תוך שנים מיספר הוא הפך למוסד של ממש באו"ם. תקוע פיתח לו טכניקה של להור ציא מהכלים את יריבי מדינת-ישראל, ו"הפך את שגריר ברית-המועצות באו"ם, יעקוב מאליק, ואת השליח הסעודי בארדוי לאוייביו בלב ובנפש.

מאחרי שיטתו של תקוע להוציא מה"כלים את נציגי יריבי ישראל טמונה הפי"ל וסופיה הדיפלומטית שלו. "כבר אחרי ההצבעה בלייק סאקס ידעתי שהאו"ם זה מוסד בו יש רוב אוטומטי נגד ישראל, אין כל טעם בלנסות ולהשיג רוב באו"ם משום שזו משימה בלתי-אפשרית. החלטתי להרגיז את היריבים שלנו, בעיקר את מאליק ובארדוי, בכוונה, וזאת כדי לה"שיג שתי מטרות עיקריות. המטרה הראשונה היא מטרה הסברתית. אני לא נש"ארתי חייב אף פעם תשובה. ניצלתי כל הזדמנות כדי לענות למאליק ולבארדוי, להרגיז אותם, לגרום לכך שיענו לתשובה שלי, ולהרוויח עוד זכות למענה חוזר. זה אמנם חייב אותי לגור כמעט בבניין ה"או"ם, אבל היה לכך יתרון הסברתי עצום לישראל, אני זוכר שאפילו במסיבת יום-העצמאות, הראשון אחרי מילחמת ששת הימים, מסיבה אותה ערכתי לדיפלומאטים, לא יכולתי לבוא ולמלא את תפקיד המארח. הייתי צריך לשבת באו"ם עם העצרת כדי לענות להצעת הגינוי נגד ישראל כמעצת-הביטחון בעניין עריכת מיצעד צה"ל בירושלים.

"המטרה השנייה בלהוציא אותם מה"כלים היתה להראות לכל העולם שהאו"ם אינו במה לפיתרון בעיות המיוזרה-התיכון. רציתי לבטל את ערכו של האו"ם. לפחות כמה שנוגע לישראל, ההתנצחויות שלי הועילו גם לזה, הציגו את האו"ם ערום לחלוטין. אפילו בארדוי קלט את זה בסופו של דבר. יום אחד הוא אמר לנציגים הערבים: "כל פעם שאתם מעלים הצעה נגד ישראל, אתם מפסידים. ישראל אינה מתחשבת כלל בניגויים שלה, זורקת אר"תם לפח, אבל הצעות הגינוי נותנות ל"תקוע הזדמנות לזאום. ונותנות כמה פיר"סוּמית מצויינת לישראל. ואכן, היו תקופות שביגלל סיבות אלה לא העלו הערבים הצעות גינוי לישראל."

במיסגרת מאמציו להוציא מן הכלים את מאליק ובארדוי נהג תקוע להשתמש בשי"טת החום והקור. הוא היה מתרגז, ומעלה את המתח בישיבות האו"ם, ומיד אחר-כך, לתדהמתם של הנוכחים, הוא היה חוזר להיות קר כג. יושב רגוע ומוצץ ממק"טרתו בשלווה. עם מאליק הוא היה מגיע לעיתים לחילופי מהלומות-מילוליות בשפ"תו של הרוסי, ואילו לגבי בארדוי, שנפ"טר אחרי שתקוע עזב את האו"ם, טוע"נים שהוא נפטר משום שחסרו לו הווי"כוחים עם תקוע.

את טכניקת ההרגזה היה תקוע מנצל גם להישגים ענייניים. במילחמת יום-הכי"פורים, בניגוד להוראות שקיבל מירוש"לים, ניסה תקוע להרוויח זמן, כדי שיש"ראל לא תאלץ להפסיק את האש ברגע

"אני ישנה ברחובות!"

שלהם גם לעולים שלא איבדו את התיק שלהם, ובגלל זה באתי לכאן."

איילנה מירזיצ'ינה זרקה אותי!

האחיות בבית-החולים קראו לפקידה סוכנות. אני לא יודעת אם הם קראו להם ביגל שהם ריחמו עלי, אחרי ששמעו שאני עולה חדשה שאין לה מה לאכול ואין לה איפה לגור, או שקראו לסוכנות כי לא היה מי שישלם את דמי האישפוז שלי. האנשים מהסוכנות באו, שילמו לי בית-חולים, נתנו לי 200 לירות והלכו.

"עכשיו אני נזכרת שעוד פעם אחת באו אלי מהסוכנות. אני ניסיתי ללמוד בטכניון שהתחלתי בלנינגרד, אבל לא היה לי כסף לחיות. למרות שהטכניון קיבל אותי על סטפנדיה. במקרה נפגשתי עם מישלחת גרמנית שביקרה בטכניון. הם שמעו שאני עולה חדשה, ורצו לשמוע איך מסתדרים עולים-חדשים בישראל. סיפרתי להם את האמת. סיפרתי להם על בית-חולים, סיפרתי להם שאני ישנה על ספסלים ברחובות. כששמעו זאת אנשי הסוכנות הם איימו עלי שאם אני אמשך לדבר ככה, הם יגמרו איתי את החשבון."

אני יודעת שהמצב שלי מיוחד כי איבדו את התיק שלי בסוכנות. אבל ה"עובדה שהם לא מוכנים לפתוח תיק חדש, שלגביהם אני לא קיימת, מעידה על היחס

מדיירי מרכזי-קליטה בחיפה. אבל אילנה, עולה חדשה מברית-המועצות, שי הגיעה לארץ לפני ארבע שנים, וסיפחה עצמה למרכזי-קליטה החיפאי. "אני יודעת איך מתנהגים הפקידים של הסוכנות, באתי לכאן כדי לעזור לעולים השוכחים, וכדי להודות."

אילנה, צנומת גוף, שער שחור ארוך ומשקפיים, בת 27, לא קיבלה אף פעם עזרה מהסוכנות-היהודית או ממישרד ה"קליטה. "מספרים שנותנים לנו, העולים החדשים, וילה וולוון. אני לא קיבלתי אפילו חדר ואופניים. כשהגעתי לארץ היתה תקלה בבירוקרטיה של הסוכנות, ואיבדו את התיק שלי. כל התחוננים שלי לא הועילו, אם אין לי תיק, אני לא קיימת בשבילם.

"רק פעם אחת שמה אלי הסוכנות לב, יום אחד התמוטטתי ברחוב. לקחו אותי לבית-חולים, ושם הרופאים גילו שאני סובלת משתי מחלות: תת-תזונה, פשוט הייתי רעבה ולא היה לי מה לאכול, ודלקת ריאות חריפה. משום שלא היה לי איפה לישון בלילה, וישנתי ברחוב.